

Književne novosti

„Jadranski biseri“ je naslov novi zbirki balad in romanc Aškerčevih, ki izide v kratkem v založništvu L. Schwentnerja v Ljubljani.

Knjige „Matice Slovenske“. Za leto 1907. prejmejo člani „Matice Slovenske“ sledeče knjige: 1. „Na Poljani“, roman, spisal Fr. Ks. Meško. 2. Zabavna knjižnica, katero so založili z leposlovnimi prispevki Meško, Levstik, Regali, Pugelj, Golar, Kostanjevec. 3. „Gorski venec“ z uvodom in komentarjem prof. R. Peruška kot „Prevod iz svetovne književnosti“. 4. Hrvatska knjižnica“, v kateri so zastopani Stanko Vraz, Š. Gjalski, Kozarac, Ivankić. 5. Kamniške ali Savinske planine, monografija, I. del, spisal prof. F. Seidl. 6. Dr. K. Štrekelj: Narodne pesmi. 7. Zbornik z raznimi razpravami in s slovensko bibliografijo. 8. Letopis z običajno vsebino.

Ivan Cankar: Hlapec Jernej in njegova pravica. Založil L. Schwentner. V Ljubljani, 1907. (Cena vez. 2 K.) — Ali je Cankar hudomušno zloben? Topot upam in želim, da je v prav izdatni meri; kajti potem lahko želim, da bi videl obraze doslednih capljačev, ki v svojih spisih s filistrozno točnostjo pobirajo stopinje za njim, počenši od šolske naloge negodno godnega petošolca pa tja do najnovejšega slovstvenega ploda tega in onega umetniško kaljenega novodobarja.

Vse ne pomaga nič: pojem cankarstva dobiva zdaj navidezno vse drugačno vsebino. Množici se je zdelo že skoraj nemogoče, da bi bil isti umetnik spisal „Nino“ in „Aleša iz Razora“; zato so dosledni cankarjeveci iskali razlogov, kako je mogoče, da je Cankar v svojem „Alešu“ tako globoko — po njih mnenju — padel; nenačelni Cankarjevi prijatelji — kot prijatelji slovenskega slovstva sploh, ne samo svojega slovstva — so pa baš spis, kakor je „Aleš“, pozdravili s posebnim veseljem, češ, ta jasna luč, ki odseva iz njega, in na drugi strani odločna tema, ki se v njo zagrebemo, to je za občinstvo, ki zdaj vsaj ve, s čim ima opraviti; v „Nini“ itd. pa smo, tako so se zavedali, lovili samega sebe, lovili pisatelja in njegove misli, a ujeli smo bore malo, in kar smo ujeli, je bilo drugačno nego to, kar so ujeli drugi, in ta neskladnost nas je dražila. —

Preteče nekaj mesecev in pred nami stoji in govori „Hlapec Jernej“; mistična polutmina in eterna neprijemljivost običnih Cankarjevih spisov je nadomeščena z naravnost ostentativno jasnoto in več ko prozornim ustrojem. In zdaj naj bi videl Cankar obraze doslednih svojih posnemalcev capljačev! Čim bolj temno je bilo kaj povedano in čim bolj skokoma se je razvijalo dejanje in čim mističneje se je naposled vse končalo z obešenjem na kaki veji ali z izgubljanjem v pesku, tem bolj se je zdelo vredno Cankarjeve dobe. In žalibog, marsikateri nedolžnik se je dal speljati; saj ni zapazil, da prodajajo ti capljači svojo absolutno temo za Cankarjevo temo, ker ni vedel, da vlada pri Cankarju tema le zato, ker je luč privilegij, ki pa jo more odvit vsak trenotek; tudi ni zapazil, da so ti posnemalci smatrali svojo absolutno praznino brezračnosti za Cankarjevo eternost. Kaj pa bo zdaj, ko je za „Alešem“ nastopil „Jernej“ še odločneje svojo brezovinično in vrhutega na nezmotljiv način markirano pot? Kakor bi bil Cankar svojim cankarcem nalašč hotel zmešati štrene in glave! Vtisnili so si bili njegovo prejšnjo signaturo, kakor